

PĀRSKATS

par projekta

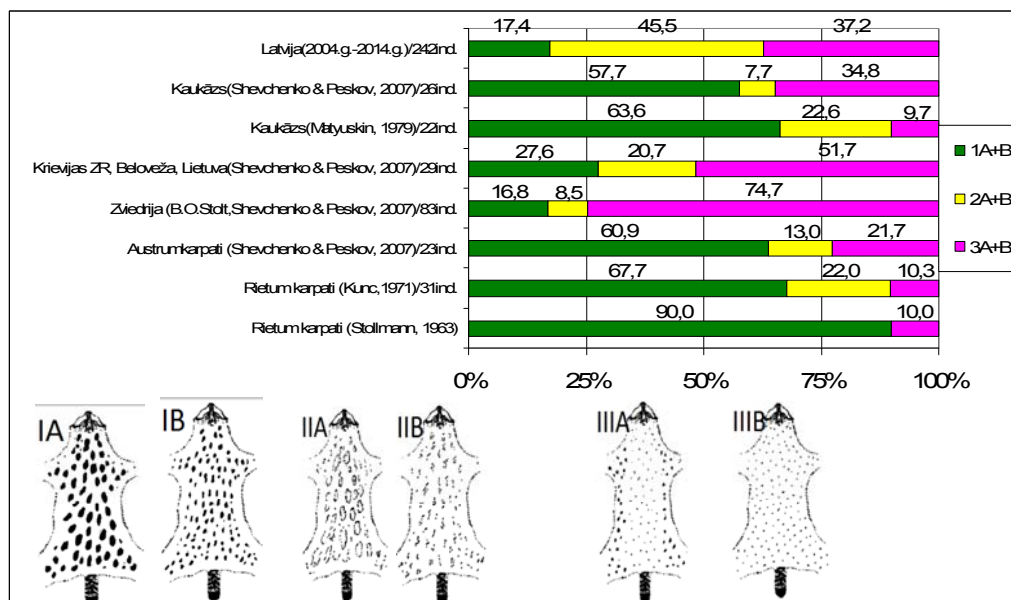
vienošanās Nr. 2014/0002/1DP/1.1.1.2.0/13/APIA/VIAA/053

„Savvaļas sugu ģenētiskā monitoringa sistēmas izveide”

zinātniskās grupas paveikto posmā no 01.06.2014. līdz 30.09.2014.

2.1. Turpināta datu ieguve par savvaļas populācijām. Šajā projekta izpildes posmā valstī atsākušās vilku un staltbriežu medības (attiecīgi no 15. jūlija un 15. augusta). Ģenētiskā monitoringa paraugu ieguvei no nomedītajiem vilkiem atjaunota regulāra sadarbība ar Valsts meža dienestu. Savukārt staltbriežu ģenētiskajā monitoringā palīdzību sniegusi Latvijas Mednieku savienība.

Apmeklējot Latvijā rīkotās medību trofeju izstādes, iegūti dati par lūšu fenotipiskajām pazīmēm – apmatojuma plankumainības (kažoka rakstu) tiem. Pagaidām nav konstatētas būtiskas fenotipiskas atšķirības starp lūšu grupējumiem dažādos Latvijas reģionos, taču salīdzinājumā ar zinātniskajā literatūrā atrasto informāciju citās valstīs Latvijas lūšiem apmatojuma plankumainības tipi pārstāvēti vienmērīgāk.

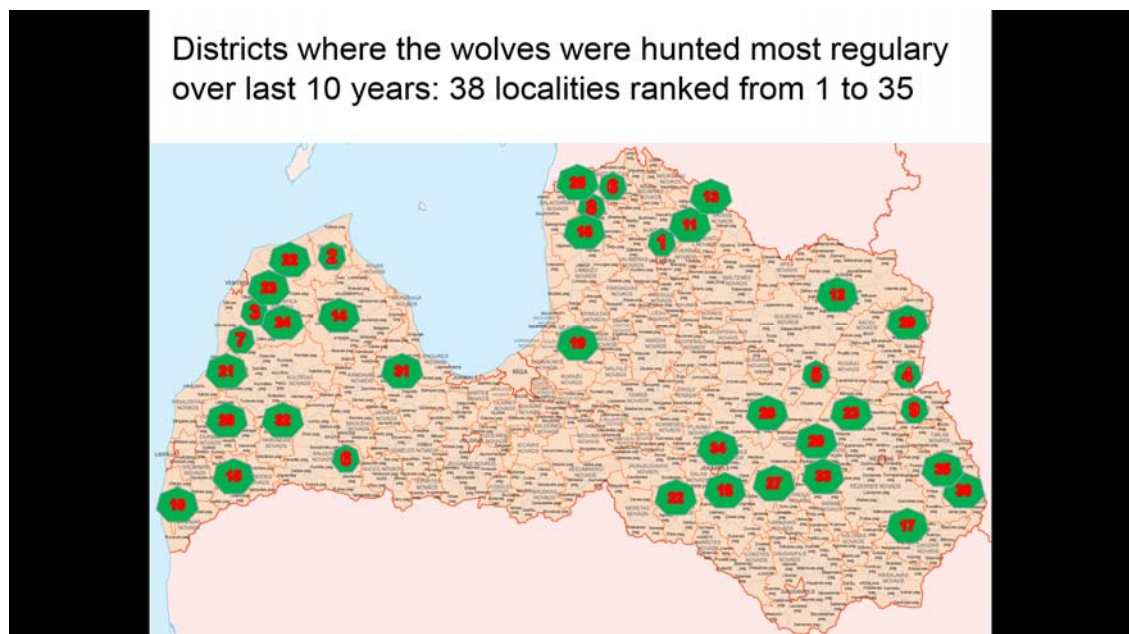

1. att. Lūšu apmatojuma rakstu sastopamības biežums (%) pa tiem dažādās sugas areāla vietās (pēc Shevchenko & Peskov, 2007).

Turpinās materiāla izpēte, lai noskaidrotu, vai Latvijas iekšienē tiešām pastāv vienmērīgs apmatojuma tipu sajaukums starp indivīdiem un vai šie tipi korelē ar ģenētiski apstiprināto radniecību.

2.2. Turpināta DNS izdalīšana no materiāla, kas iegūts no vilkiem. Uzsākta DNS izdalīšana arī no materiāla, kas iegūts no lūšiem. Turpināta DNS amplificēšana ar izvēlētiem marķieriem, ģenētiskās analīzes un sekvenšu noteikšana. Pateicoties projekta aktivitātēm, noticis arī neplānots atklājums. Latvijā pirmo reizi iegūts un ar DNS analīzēm apstiprināts paraugs no nomedīta zeltainā šakāļa *Canis aureus*. Pētījums noticis sadarbībā ar Tartu universitāti, kur veikta Latvijā nomedīto it kā nepieaugušiem vilkiem līdzīgo dzīvnieku DNS analīze. Zeltaino šakāļu esamība pierādīta arī Igaunijā, bet nepārbaudītas ziņas par šīs sugas klātbūtni pienākušas arī no Baltkrievijas. Zinātniskajā literatūrā informācija par šīs sugas areāla paplašināšanos rietumu un ziemeļu virzienā atrodama jau pagājušā gadsimta vidū.

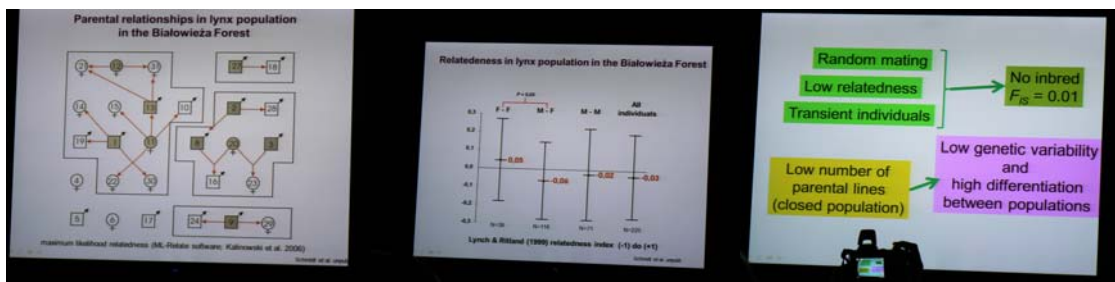
2.3. Izdalītas 38 teritorijas (pagasti, agrākās mežniecības), kurās pēc 4 demogrāfiskiem kritērijiem vilku vitalitāte bijusi visaugstākā. Šie kritēriji ir: (1) pēdējo desmit gadu laikā nomedīti vismaz 10 vilki; (2) vilki nomedīti katrā gadā aplūkotā perioda laikā; (3) tēviņu un mātīšu skaitliskā attiecība bijusi līdzīga; (4) lielāks īpatsvars nepieaugušiem vilkiem no nomedītajiem.

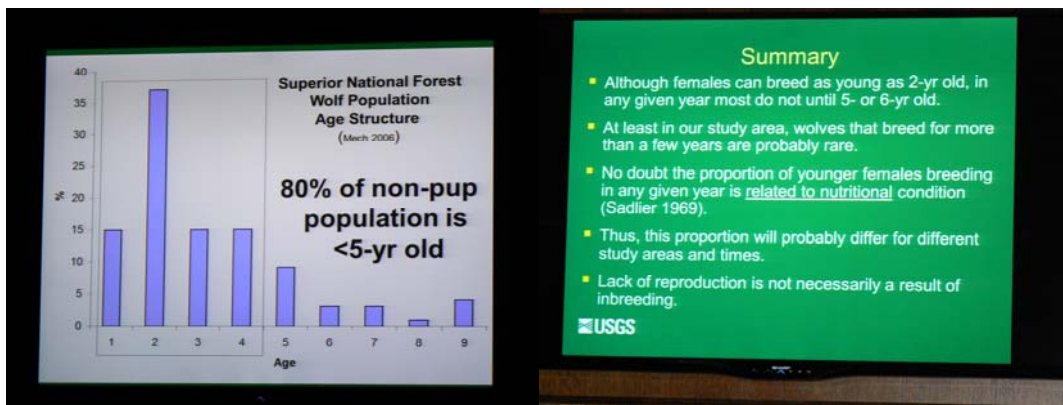
2. att. Teritorijas ar demogrāfiski vitālākajiem vilku grupējumiem Latvijā pēdējo desmit gadu laikā.

Uzsākta pārbaude, kā šie demogrāfiskie dati sakrīt ar ģenētiski radniecīgo grupējumu pastāvēšanu attiecīgo pagastu/mežniecību teritorijās.

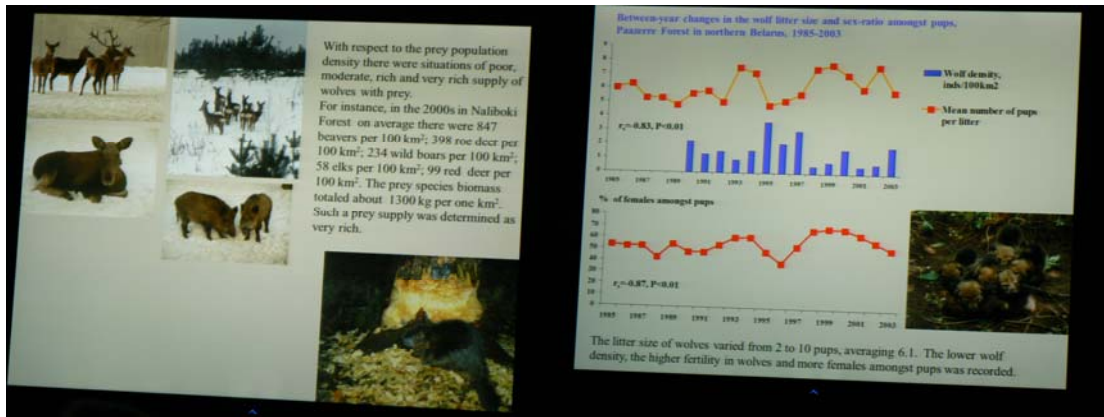
2.4. Pētījuma gaitas un līdzšinējo rezultātu izvērtēšana notikusi, iepazīstoties ar ziņojumiem starptautiskā konferencē "European large carnivores: problems of small-sized populations, study on reproduction, and challenges of reintroduction programs", kas notika Baltkrievijā šī gada 15.-22. septembrī. Konferencē piedalījās gandrīz visu Eiropas valstu vadošie plēsēju pētnieki, kā arī šīs zinātnes virziena pārstāvji no ASV. Visas konferences dalības izmaksas sedza rīkotāji. Iegūta vērtīga informācija par izmantotajām metodēm, rezultātiem, hipotēzēm un secinājumiem citās valstīs, kas tieši vai netieši skar vilku un lūšu ģenētiskā monitoringa sistēmas izveidi Latvijā (kadri no prezentācijām, kuru autoru pieredze ir noderīga Latvijas savvaļas sugu ģenētiskajā monitoringā: 3.-7. att.).

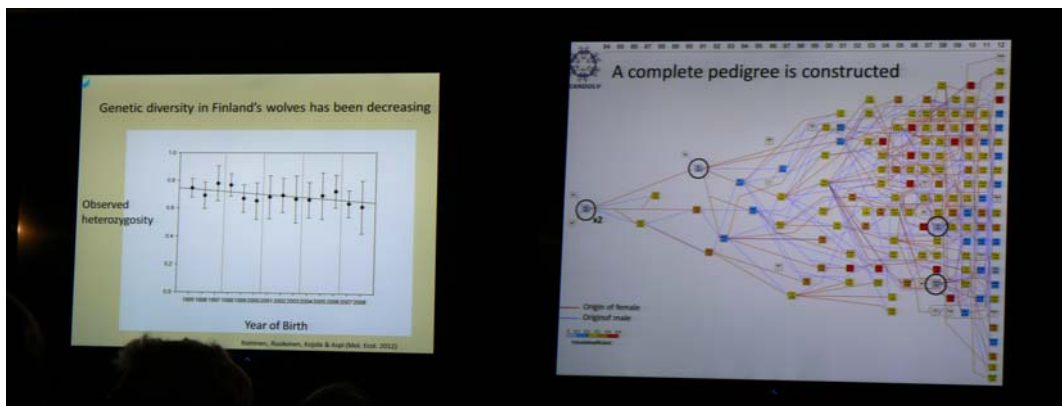
3. att. Lūšu radniecības analīze sugas pilnīgas aizsardzības apstākļos izolētā mikropopulācijā Polijā.

4. att. Vilku demogrāfiskie dati ASV.

5. att. Vilku demogrāfiskie dati Baltkrievijā labos barošanās apstākļos.

6. att. Vilku ģenētiskie pētījumi Somijā un Zviedrijā.

LARGE PREDATORS NUMBER IN THE RUSSIAN NORTH-WEST

Province	Brown bear		Wolf		Lynx		Wolverine	
	1990s	2000s	1990s	2000s	1990s	2000s	1990s	2000s
Murmansk	350	600	90	50	single	single	200	300
Karelia	2700	3200	560	380	750	360	200	150
Leningrad	1800	1800	470	400	500	350	single	no
Novgorod	1000	1300	300	240	300	250	no	no
Pskov	600	800	320	200	200	150	no	no

According the comparative analysis of large predators estimation the total their number didn't changed dramatically for 20 years. But more detailed data such as every-year counting, shown that the only brown bear demonstrates content number during long period. It is supported as well by dynamics of population structure.

7. att. Lielo plēsēju populāciju skaitliskis vērtējums Latvijai tuvākajos Krievijas apgabalos.

Konferences gaitā sniegts arī ziņojums par vilku izpētes rezultātiem Latvijā (8. att.):

WOLF-STRAY DOG HYBRIDIZATION IN BALTIC COUNTRIES: DOCUMENTED IDENTIFICATION, COINCIDENCE RISK OF DESTROYED WOLF PACKS WITH STRAY DOGS, TRENDS AND PROBLEMS

J.Ozoliņš*^o, U.Saarma¹, P.Männil², L.Balčiauskas³ and D.E.Ruņģis^o

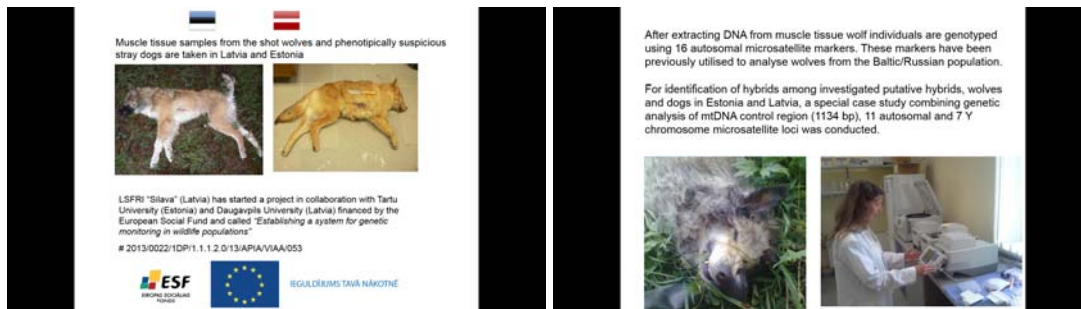
* presenting author <janis.ozolins@silava.lv>

^o Latvian State Forest Research Institute „Silava”, Rīgas iela 111, LV-2169 Salaspils, Latvia

¹ Department of Zoology, Institute of Ecology and Earth Sciences, University of Tartu, Vanemuise 46, EE-51014 Tartu, Estonia

² Estonian Environment Agency, Rõdmu tee 2, EE-51013 Tartu, Estonia

³ Nature Research Centre, Laboratory of mammalian ecology, Akademijos g. 2, LT-08412 Vilnius, Lithuania

8. att. Kadri no Latvijas vilku ģenētisko pētījumu prezentācijas Baltkrievijas konferencē.

2.5. Pārskata posmā sagatavots raksts angļu valodā Savvaļas dzīvnieku un medicīnas jautājumu izpētes organizācijas (Gesellschaft für Wildtier- und Jagdforschung e.V.) konferences „Savvaļas sugu bioloģijas zināšanu pielietojums medību praksē, likumdošanā un politikā” (2014. gada 10.-13. Aprīlis, Vācija) rakstu krājumam “Beiträge zur Jagd- und Wildforschung”. Rakstam ir sasaiste ar šī projekta plānotajiem mērķiem metodiku un priekšlikumu izstrādē lielo plēsēju apsaimniekošanā, kā arī paredzama nozīme saistībā ar Latvijas vilku izpētes un populācijas apsaimniekošanas politikas popularizēšanu Centrāleiropas valstīs vācu izdevumus lasošā sabiedrībā.

Projekta zinātniskais vadītājs

/J. Ozoliņš/